

Dr. Jaroslav Zezulčik připomíná i vliv brněnské Čtenářské společnosti, do níž se uchylovali („schovávali“) pronásledovaní ilumináti, kteří jejím prostřednictvím šířili vzácné knihy, a tak přispívali k moravské vzdělanosti. Právě členkou této společnosti byla hraběnka Truchsess-Zeilová. Její knihovna v tomto směru mnohé dokládá a prozrazuje.

Hraběnka postavila v Kuníně na vlastní náklady školu (1788) a dohlížela rovněž na zakládání vesnických škol na svém panství. Doprovázena svým důvěrníkem a bývalým iluminátem Bernardem Seyboldem (1792) navštívila významné muže a filantropina v Německu, Švýcarsku, například Christiana Gotthilfa Salzmana, Johanna Heinricha Pestalozziho – jehož bezmezně obdivovala. Po návratu z cest vzala na svůj zámek několik chlapců a dívek, které vzdělávala na učitele a učitelky a zamýšlela je zaopatřit. Ti však, vyučení a vzděláni, hledali uplatnění lepší než učitelské.

Hraběnka pak po vzoru filantropina Salzmannova založila Institut, který přetrvával několik let. V kunínské knihovně se shromažďovala díla evropské vzdělané elity – Bahrtdt, Resewitz, Spalding, Basedow, GutsMuths, Campe, Salzmann, podle jehož *Allgemeine Schulrevision* (1785, šestnáctidílná encyklopedie) se v Kuníně učilo. Od roku 1793 pomáhal hraběnce Johann Edmund Schreiber (1769–1850), zámecký kaplan a správce ústavu, který do 1. čísla tisku *Patriotisches Tageblatt* napsal článek o Industriální škole v Kuníně na Moravě.

Antropologicko-lékařský průzkum kostrových pozůstatků Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu

Antropologický průzkum kostrových pozůstatků historických osobností i archeologie nálezových okolností přitahuje zájem nejen odborné, ale i laické veřejnosti a bývá i vděčným mediálním tématem. Tato atraktivita je dána mimo jiné i tím, že se zde přirozeně pojí biologická, respektive fyzická antropologie s antropologií sociální a kulturní v konfrontaci s historickými údaji. Stejně jako historie je v tomto případě i antropolo-

VLADIMÍR NOVOTNÝ

gie vědou retrospektivní, která na základě dochovaných stop, například

kostrových pozůstatků, výbavy pohřbu a všech nálezových okolností, se pokouší rekonstruovat skutečnost již neexistující. Zkoumání fyzických vlastností osobností minulosti soudobými vědeckými metodami ve srovnání s písemnými prameny nebo zobrazeními, nebo pod zorným úhlem peripetii dějin, přisuzuje antropologicko-lékařskému průzkumu pozůstatků významných historických osobností širší společenský význam a v některých případech se z dotyčné kauzy stává i jisté politikum.

To vše do určité míry platí i o antropologicko-lékařském průzkumu pozůstatků a archeologickém průzkumu hrobky Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu, rozené Hohenems-Harrachové. Hraběnka Marie Walburga (1762–1828) patřila ve své době pozdního osvícenství k celebritám tehdejší vzdělané Evropy. Na Moravu a do Slezska vnesla vznešené ideály filantropie, známé to „alchymie štěstí“. Brněnská rodačka (kmotrou samotná císařovna Marie Terezie), sym-

(Časopis patřil nově založené soukromé vědecké společnosti, která se vytvořila po zákazu činnosti iluminátů.) V roce 1800 zde ještě uveřejnil článek o očkovaní dětí proti neštovicím v Suchdole, s nímž se údajně začala z popudu hraběnky.

Bohužel činnost Filantropina pomalu končí, kunínský ústav patřil k doznívání filantropického hnutí u nás. Jeho zajímavá filozofická a pedagogická knihovna, mineralogická sbírka v kunínském zámku, mimořádný zájem o gymnastiku, plavání a otužování svědčí o zcela novém vnímání světa a člověka v něm.

Osobní život hraběnky byl poznamenán dalšími ztrátami a zklamáními. Zemřelo jí poslední dítě (1803), matka (1806) a v témže roce – následkem bitvy u Slavkova – rozšířila se v kraji epidemie. Hraběnka zařizovala lékařskou péči ...

Slavkov ukončil vlastně epochu pozdního osvícenství, po něm nastala silná protiosvícenská reakce. Na kunínskou hraběnku pak dopadalo jedno udání za druhým, nepomohla ani inspekce u výborných zkoušek v její vesnické škole, ani ušlechtilá výchova dívek k pracovitosti, skromnosti, počestnosti, ani to, že platila za děti školné, opatrovala jim knihy a pomůcky, že je odměňovala za dobré studium. Ústav se vymykal dohledu státu a byl tak podezřelý ... Moravské gubernium roku 1814 školu zrušilo. Hraběnka ztratila smysl života, žila v ústraní, radostí valem ubývalo... Zemřela v květnu 1828.

patizantka svobodných zednářů a tajných iluminátů, svými interpersonálními vztahy s tehdejší elitou zasáhla i do etablování moderní vědy na Moravě, zejména v Brně. Pro nás přírodovědce je například zajímavé, že dokonce i po její smrti, poslední „Schulmeister“, ředitel Filantropina v Kuníně (Kunewald), proslulé hraběčiny zámecké školy budované na osvícenských principech, páter Schreiber, v nedalekých Hynčicích (Heitzendorf) dal základy přírodovědného vzdělání a filantropickou výchovu malému Johánkovi Mendelovi, budoucímu zakladateli genetiky.

Epizodou v hraběčince pedagogické činnosti byl i dvouletý pobyt devítiletého chlapce v jejím vzdělávacím ústavu, malého Františka Palackého, z nedalekých Hodslavic, který zde nabytí vychování a vzdělání, nejen v němčině, ale například i v antropologii a tělovědě. Z jazykově a později národnostně smíšeného kraje, chudého Kravařska (Kuhländchen), vzešel pozdější historik a politik, který tak významně ovlivnil formování moderního českého národa, a který byl zásluhou jeho hraběcí učitelky vychováván k lidumilnosti v duchu náboženské a národnostní tolerance. V rámci oslav dvoustletého výročí narození Františka Palackého, jež se stalo světovým kulturním výročím UNESCO, Okresní vlastivědné muzeum v Novém Jičíně uspořádalo v rámci těchto oslav řadu akcí a připravilo i reprezentativní výstavu o osobě Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu a kunínském vzdělávacím ústavu, kde Palacký zahájil své vzdělávání. V souvislosti s rekonstrukcí místa posledního odpočinku hraběnky

Doc. Vladimír Novotný sestupuje k odebrání hnilobných vzorků (19. 1. 1999). Foto: Ivana Kuchyňková.

na kunínském hřbitově byla Katedra antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně na počátku roku 1997 požádána o antropologicko-lékařský průzkum kostrových pozůstatků hraběnky, neboť takový úkol patří k tradičním stěžejním směrům vědeckého zaměření tohoto ústavu a je plně v jeho kompetenci. V čele vědeckého týmu stanul *doc. MUDr. Vladimír Novotný, CSc.*, a členy týmu se stali: archeolog *doc. PhDr. Josef Unger, CSc.*, tehdejší bakalářky antropologie *Bc. Ivana Kuchyňková* a *Bc. Kateřina Hloušková*. Na zpracování a zkoumání archeologického i antropologického materiálu se posléze podílela řada dalších institucí.

Průzkum v terénu, původně plánovaný na dva dny, se díky nenadálým překvapením a až dramatickým zvratům v jeho průběhu, protáhl na téměř čtyři měsíce. Archeologická prospekce podzemí empírové hrobky rodiny Schindlerů, založené v místě původní hrobky hraběnky Marie Walburgy později, nebyla v lednu 1998 nejprve úspěšná, a teprve později byla objevena v hloubce klenba hrobky starší. Nálezová situace byla ale tak nečekaná, že další pokračování průzkumu bylo přerušeno: obsah hrobky byl totiž nalezen zcela devastován proudem vniklé vody s jílem a kamennými valouny. Z hnilobné bahnitě masy vyčnívaly části lidských kostí a jejich fragmenty, dřevěné zbytky pohřební schránky a kování, vše silně kontaminováno plísněmi. Mikrobiologické vyšetření patogenity plísní provedl a příslušná doporučení poskytl *prof. MUDr. Leopold Pospíšil, DrSc.*, z Výzkumného ústavu veterinárního lékařství v Brně. Vlastní archeologii hrobky je věnováno samostatné sdělení *Mgr. Ivany Kuchyňkové* a *Mgr. Kateřiny Hlouškové*.

Rodinná hrobka Schindlerů na kunínském hřbitově. Foto: Vladimír Novotný.

Otvírání hrobky (zpředu dozadu: Bronislav Novosad, PhDr. Emanuel Grepel, *doc. MUDr. Vladimír Novotný, CSc.*) dne 16. 1. 1998. Foto: Vladimír Novotný.

Část valené klenby hraběčiny hrobky shora (17. 1. 1998). Foto: Vladimír Novotný.

Teprve po zabezpečení ochrany zdraví, bezpečnosti práce a hygieny, byl průzkum obnoven a pokračoval od února 1998 za velmi nepříznivých povětrnostních podmínek vnějších i mikroklimatu ve stísněném prostoru uvnitř hrobky samotné. To ostatně dokumentují i akční kresby *sl. Sylvie Kupčové* z Fakulty výtvarných umění Vysokého učení technického (FAVU VUT) v Brně.

Zachráněné kostrové pozůstatky byly ve značně chatrném stavu a udržovaly tvar jen tím, že byly zality do bahna. Aby se nerozpadly úplně, byly v papírové muchláži postupně přenášeny do vždy suššího a teplejšího prostředí. Většinu fragmentů se podařilo zachránit. Po očištění a ošetření polyvinylacetátem byl poškozený povrch restaurován enkaustikou z rukou *sl.*

První pohled do devastované hrobky (17. 1. 1999). Foto: Vladimír Novotný.

Archeologie hrobky Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu (9. 2.–12. 2. 1998). Foto: Vladimír Novotný.

Jitky Žákové rovněž z FAVU VUT v Brně. Průběh akce vně i uvnitř hrobky a rekonstruované části skeletu jsou dokumentovány fotograficky a kresebně a základní vědecké přístupy k antropologickému vyšetření včetně detailního archeologického průzkumu celé hrobky též na videosnímčích. Výtvarné stránky se podujali *sl. Pavla Jarmarová, sl. Natalie Kantorová* a *p. Ján Lastomirský*, digitální fotografie a počítačového zpracování *sl. Jitka Calabová*, vesměs z Fakulty výtvarných umění VUT v Brně.

Pečlivým sestavováním a lepením fragmentů se podařilo rekonstruovat celý kryt a většinu lebeční spodiny, tj. většinu mozkovny (neurokranium); obličejová část (splanchnokranium) bohužel chybí až na dolní čelist (mandibula), která se zachovala téměř celá. Z páteře (columna vertebralis) je zachováno: nosič (atlas), tělo a zub čepovce (corpus et dens axis), 5 dalších neúplných krčních obratlů (vertebrae cervicales), 8 zlomků obratlů hrudních (vertebrae thoracicae), 5 poškozených obratlů bederních (vertebrae lumbales) a část kosti

Ivana Kuchyňková a Kateřina Hloušková sestupují do hrobkové komory (9. 2. 1998). Foto: Vladimír Novotný.

křížové (os sacrum) v rozsahu dvou sakrálních obratlů (S_1 a S_2). Kostru hrudníku (ossa thoracis) reprezentuje jen větší množství 2–3cm dlouhých úlomků žeber (costae). Z kostí horních končetin (ossa membri superioris) zachována celá levá klíční kost (clavicula sin.), ze dvou částí rekonstruovaná pravá klíční kost (clavicula dx.), dále malé fragmenty obou lopatek (scapula dx. et sin.), celá levá kost pažní (humerus sin.) a většina pravé kosti pažní (humerus dx.), většina obou kostí předloketních bez distálních konců (kosti vřetenní, radius dx. et sin. a kosti loketní, ulna dx. et sin.), několik kůstek zápěstních (ossa carpi): obě kosti lodkovité (os scaphoideum dx. et sin.), pravá kost trojhranná (os triquetrum dx.), obě kosti hlavaté (os capitatum dx. et sin.), levá kost hákovitá (os hamatum sin.), 3 fragmenty záprstních kostí (ossa metacarpi) a 3 fragmenty článků prstů (phalanges). Z kostí dolních končetin (ossa membri inferioris) se podařilo zkompletovat a rekonstruovat celou levou kost pánevní (os coxae sin.) a část pravé kosti pánevní (os coxae dx.), levá kost stehenní zůstala zachována (femur sin.), z pravé kosti stehenní chybí hlavička a distální konec (femur dx.), z kostí bérce zůstala jen těla kostí holenních (corpus tibiae dx. et sin.) a z kostí nohy jen fragment kladky kosti hlezenní (trochlea tali), nepočítáme-li již malý fragment česky kolenní (patella). Kostrové pozůstatky jsou ovšem v různém stupni zachovalosti, většinou poškozené, abradované.

Základní antropologické šetření, na němž se podílela i *Bc. Petra Kovářová* z Katedry antropologie PřF MU, se týkalo především identifikace, tj. posouzení totožnosti zemřelého na základě studia kostry a základních údajů co do pohlaví, dožitého věku a velikosti těla.

Bylo zjištěno, že kostrové pozůstatky náleží jen jednomu jedinci. Deprese kostního povrchu pod dolním ramenem boltcovité plochy křížokyčelního kloubu na

Práce v hrobce samotné (I). Foto: Vladimír Novotný.

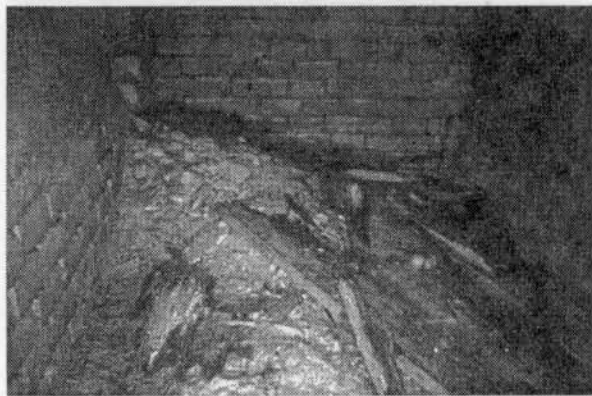
Práce v hrobce samotné (II). Foto: Vladimír Novotný.

pravé kyčelní kosti (facies auricularis ossis ilii dx.) s uzavřeným obvodem ve tvaru okrouhlé jamky bez elevace kostního povrchu, svědčí pro (značně setřelé) traumatické poporodní změny na kostře (tzv. sulcus praeauricularis). Velký sedací zářez (incisura ischiadica major) má ramena stejně dlouhá, symetricky se rozvíjející bez vratného průběhu horního ramene, tedy tvaru širokého otevřeného „U“ (mostního oblouku), což je excelentní ženská forma; rovněž ženské zaklonění kosti křížové, nepřítomnost crista phallica, konkavita ischiopubické větve, jsou ve formách, které se u mužského pohlaví nevyskytují. Pravá kost pánevní umožnila sejmout všechny relevantní rozměry a srovnání s referenčním německo-českým souborem z druhé poloviny 19. století ukázalo, že reprezentativní znaky sakroiliakálního i ischiopubického segmentu, dvou základních a vzájemně se doplňujících subsystémů pánve, jsou hyperfemininní a jejich hodnoty se v diskriminačních funkcích ocitají tak daleko za statisticky indukovanou variabilitou opačného pohlaví, že u mužů je prakticky nelze očekávat. Tím je pohlavní příslušnost určena jako jednoznačně femininní: kostrové pozůstatky přísluší rodivší ženě. Věk posuzován podle postupu uzávěru lebečních švů: interval mezi nejvyšším věkem již uzavřených švů a nejnižším věkem švů ještě neuzavřených je mezi 60 – 70 lety. Trojkombinace tohoto znaku s dosahem dřeňové dutiny do hlavic kosti pažní a stehenní, který se s věkem zvětšuje, poukázala na dožitý věk kolem 65 let. Tomu odpovídají i stařecké změny například na dolní čelisti, která je bez zubů s atrofií alveolárního výběžku a zvětšeným mandibulárním úhlem (138°). Konečně na podkladě délkových a šířkových rozměrů zcela zachovalé pravé kosti stehenní a levé kosti pažní antropolog *Doc. RNDr. Václav Vančata*, CSc., z Univerzity Karlovy v Praze pak systé-

mem regresních rovnic odhadl výšku těla na 158 cm (155–162) a novou metodou odhadl i hmotnost těla na vyšší než 60 kg; vypočetl i váhově-výškové indexy, například BMI na 23,89 jednotek. Poslední svědčí pro vrozenou robusticitu a (podle dnešních kritérií) mírnou obezitu. Snížení obratlových těl, artrotické osteofyty a jiné změny vypovídají o postižení pohybového aparátu.

Lékařská vyšetření byla provedena ve Fakultní nemocnici Bohunice Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Vyšetření kostrových pozůstatků moderními rentgenografickými metodami a počítačovou tomografií umožnilo *prof. Karlu Bendovi*, DrSc., přednostovi Radiologické kliniky FNB, a *primáři MUDr. Jiřímu Neubaurovi* stanovit diagnózu choroby, kterou hraběnka Marie Walburga trpěla. Pagetova deformující dysostosa neboli ostitis deformans, je chronické onemocnění, jež je charakterizováno překotnou přestavbou kostní tkáně s následující hyperostosou, deformací a ztrátou pevnosti kosti. Následné postižení kloubů vede k degenerativním změnám. Projevuje se i revmatoidními bolestmi a únavností a bývá následkem zranění. (Hraběnčina choroba snad souvisí s těžkým pádem z koně v mládí; v posledních létech života byla již nehybná.) Lékařská vyšetření přispěla biograficky k dokreslení životní dráhy paní hraběnky z hlediska tělesného postižení a některých psychických vlastností její osobnosti.

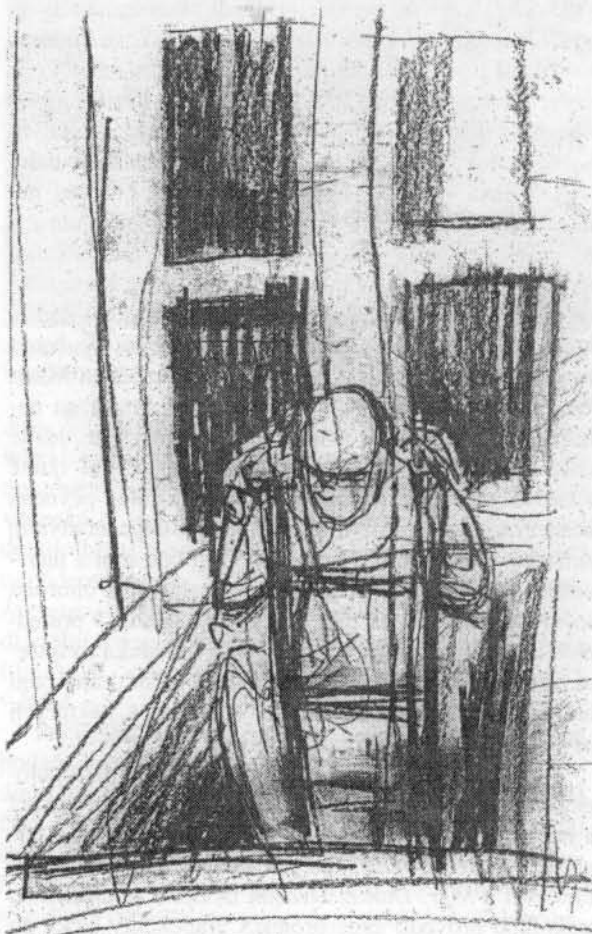
Kriminalistický ústav Praha z kulturně-antropologického a „kunsthistorického“ hlediska významně přispěl k našim představám o tom jak „nevšedně krásná a půvabná“ paní hraběnka skutečně vypadala. *RNDr. Hana Eliášová* a *Mgr. Daniel Dvořák* moderní počítačovou technikou provedli superprojekci hraběnčiny lebky do jejích dobových podobizen. Ale jen v jediném případě byla shoda absolutní: z vědeckého hlediska skutečnou podobu Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Wald-

Místo průniku vody do hrobky s hlinitobahnitým nánosem a kamenými valouny. Foto: Vladimír Novotný.

Poslední den výzkumu 13. 2. 1998. Foto: Vladimír Novotný.

Sylvie Kupčová (FAVU VUT), Akční kresba z výzkumu I, 1998, uhl na papíře, 210x295 mm.

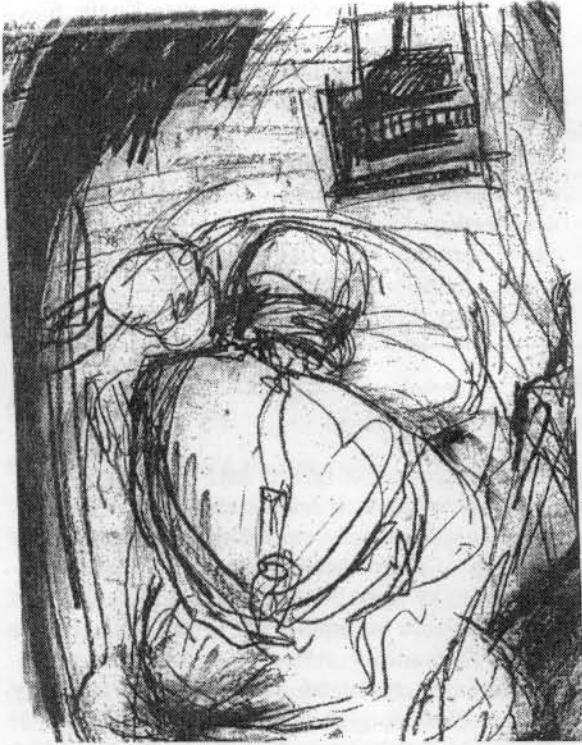
Sylvie Kupčová (FAVU VUT), Akční kresba z výzkumu II, 1998, uhl na papíře, 210x295 mm.

burg-Zeilu zachytil neznámý malíř (olej na plátně 189,5x104 cm) kolem roku 1780, dnes v Obrazové galerii rodu Hohenemsů v Poličce. Tento portrét hraběnky, tehdy asi osmnáctileté, je skutečně nejpůsobivější.

Předběžný antropologický průzkum ukázal, že ani v jednom údaji není v rozporu s historickými prameny, naopak prokázal, že kostrové pozůstatky nalezené ve zkoumané hrobce náleží mimo jakoukoli pochybnost Marii Walburze hraběnce z Truchsess-Waldburg-Zeilu. Z hlediska fyzického byla středněrostlá, jen asi 158 cm vysoká, její hyperbrachykranní, hypsokranní a tapeinokranní lebka svědčí pro kulatou hlavu s mírným turikefaloidním (věžovitým) zakřivením, byla poměrně robustní (oběžní) a měla patologické změny zejména na kostře osově. Trpěla Pagetovou chorobou (ostitis deformans). Je známa její nejpravděpodobnější podoba v mládí. Morfoskopická a morfometrická deskripce a antropologicko-lékařská dokumentace je dobrým základem pro podrobnou analýzu a souhrnné monografické zpracování.

Po předběžném antropologicko-lékařském průzkumu byly kostrové pozůstatky hraběnky Marie Walburgy znovu pečlivě ošetřeny a v určitém (zkráceném) anatomickém pořádku vloženy do nové zmenšené dubové rakve a přichyceny k bílému vyložení zlatými nitěmi. V záhlaví nad lebkou umístěn stříbrný nápis HIC IACET WALBURGA COMITISSA DE WALDBURG-ZEIL. (Finální adjustaci provedli Mga. Jitka Žáková a Bc. Petra Kovářová.)

Okresní vlastivědné muzeum v Novém Jičíně (*Jan Číp et alii.*) a Katedra antropologie PFF MU v Brně (*V. Novotný et alii.*) zachytili celý průběh průzkumu na videosnímku *První dáma Moravy*, který měl premiéru současně se závěrečnou přednáškou tohoto textu na slavnostním shromáždění bývalých obyvatel Kunewaldu a jejich potomků, současných obyvatel Kunína

Sylvie Kupčová (FAVU VUT), *Akční kresba z výzkumu III*, 1998, uhel na papíře, 210x295 mm.

Sylvie Kupčová (FAVU VUT), *Akční kresba z výzkumu IV*, 1998, uhel na papíře, 321x295 mm.

a četných hostů z řad evropské šlechty a duchovenstva, v kunínském farním kostele Pozdvížení svatého Kříže (který nechala postavit sama hraběnka), při slavnostním znovuožnění kostrových pozůstatků šlechtičny do obnovené hrobky dne 27. května 2000.

Antropologicko-lékařský průzkum kostrových pozůstatků a archeologie hrobky Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu byl v mnoha ohledech náročný a provázen ne vždy příznivými okolnostmi: nebyl by nikdy dokončen, nebýt entusiasmu *PhDr. Jaromíra Zezulčíka*, *PhDr. Emanuela Grepla* a jiných z OVM Nový Jičín, vstřícnosti a nadšení obyvatel obce Kunín v čele s panem starostou *Františkem Kojetinským*, a „last but not least“ s oním *spiritus movens* na místě činu, legendárním správcem kunínského hřbitova panem *Bronislavem Novosadem*. Všem patří dík.

Z etického hlediska průzkum nebyl samoučelný: využil jen mezidobí stavební rekonstrukce hrobky a připravil kostrové pozůstatky významné osobnosti k pietnímu znovuožnění na místo věčného odpočinku. Snad přispěl i pozitivním kamínkem do mozaiky souvislostí česko-německých v tomto prostoru, kdy německé prostředí Kunewaldu se stalo východiskem velkého Čecha Palackého, ale i v čase, tedy v soužití bývalých obyvatel Kunewaldu a dnešních občanů Kunína, jež kromě jiného pojí právě osobnost Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu. Je to ostatně étos samotné antropologie, vědy o člověku.

Literatura

- „Akademické aktuality z 28. 5. 1998“: *Univerzitní noviny*, r. 5, č. 5, s. 8.
 Grepl, E. – Novosad, B. (1998): „Průzkum Kunínské hrobky“. *Kunínoviny*, mimořádné číslo ze dne 17. 5. 1998, s. 10–11.

- Jelénková, H. (1998): „Marie Walburga hraběnka Truchsess-Waldburg-Zeil“. *Kunínoviny*, mimořádné číslo ze dne 17. 5. 1998, s. 3.
 Jelénková, H. (1998): „Kunínský výchovný ústav (1792–1814)“. *Kunínoviny*, mimořádné číslo ze dne 17. 5. 1998, s. 3–4.
 Kroupa, J. (1986): *Alchymie štěstí: Pozdní osvícenství a moravská společnost 1770–1810*. Vlastivědná knihovna moravská 51, Muzeum Kroměřížska, Kroměříž; Muzejní a vlastivědná společnost, Brno.
 Lidáková, E. (1999): *Alchymie štěstí*. Ineditní ročníková práce. Katedra antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity, Brno.
 Mahd'áková, M. (1998): „Co nás spojuje“. *Kunínoviny*, mimořádné číslo ze dne 17. 5. 1998, s. 5.
 Novotný, V. (1998): „Antropologicko-lékařský průzkum kostrových pozůstatků Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Zeilu. (Úvodní slovo k výstavě.) *Mezi srdcem a rozumem – Kunínské filantropinum a Marie Walburga hraběnka z Truchsess-Waldburg-Zeilu*. (Výstava k příležitosti 200. výročí narození Františka Palackého – světové výročí UNESCO – a 170. výročí úmrtí Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu)“. Okresní vlastivědné muzeum Nový Jičín, Státní okresní archiv v Novém Jičíně, Městské muzeum a galerie v Poličce, Národní muzeum v Praze a obec Kunín. Nový Jičín, 28. 5. 1998.
 Novotný, V. – Kuchyňková, I. (1998): „Antropologický a archeologický průzkum hrobky Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu“. (Přednáška). Národní muzeum v Praze (Antropologické oddělení NM, Pražská pobočka České společnosti antropologické, Antropologický sbor společnosti NM). Praha, 12. 10. 1998.

Novotný, V. – Kuchyňková, I. (1998): „Antropologický a archeologický průzkum hrobky Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu“. (Přednáška). Ústav archeologické památkové péče Brno, Moravské zemské muzeum, Moravsko-slezský archeologický klub: Záchrané archeologické výzkumy na Moravě a Slezsku v roce 1977. Brno, 19.–20. 5. 1998.

Novotný, V. (2000): „Antropologicko-lékařský průzkum hrobky Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu“. Kulturní a informační centrum města Brna, Katedra antropologie PFF MU, Okresní vlasti-

vědné muzeum v Novém Jičíně, obec Kunín: Slavnostní shromáždění k uctění památky Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu. Brno, 17. 5. 2000.

Zezulčík, J. (1995): Marie Walbuga hraběnka z Truchsess-Waldburg-Zeilu: Významná žena moravského osvícenství. Zámek Kunín – perla moravské barokní architektury. (Katalog k výstavě.) Okresní vlasti-vědné muzeum, Nový Jičín.

Zezulčík, J. (1997): „Hrobka rodiny Šindlerů v Kuníně“. *Kunínoviny*, 1997, č. 3, s. 10.

Archeologie hrobky Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu

Archeologický průzkum hrobky Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu byl součástí projektu „Antropologicko-lékařský průzkum kostrových pozůstatků a archeologický průzkum hrobky Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu“ prováděný Katedrou antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Na počátku této akce stál výzkumný úkol Okresního vlastivědného muzea (OVM) v Novém Jičíně „Kunínský vzdělávací ústav“, který měl připamatovat vzdělavatelskou práci hraběnky

pologie Přírodovědecké fakulty MU v Brně a stavební odborníci obce Kunín v čele se starostou p. Františkem Kojetinským a správcem hřbitova p. Bronislavem Novosadem. O archeologický průzkum vlastní hrobky a antropologický průzkum kosterních pozůstatků byla požádána Katedra antropologie PFF MU (viz článek Vladimíra Novotného „Antropologicko-lékařský průzkum kostrových pozůstatků Marie Walburgy hraběnky z Truchsess-Waldburg-Zeilu“ v tomto čísle UN).

Zkoumaná hrobka se nachází v obci Kunín (dříve Kunewald, okr. Nový Jičín) na místním hřbitově. Je součástí rodinné hrobky, kterou si nechal postavit v 1. polovině 19. století Friedrich Emil Schindler, dříve chovanec známého vzdělávacího ústavu hraběnky, její oblíbenec a nakonec dědic. Rodinná hrobka Schindlerů postavená před rokem 1850 do stylizované podoby otevřené sloupové síně, oddělené od okolí černou ozdobnou mříží je v empírovém slohu 1. třetiny 19. století, který řadíme ke klasicismu, hledajícím inspiraci v antickém umění.

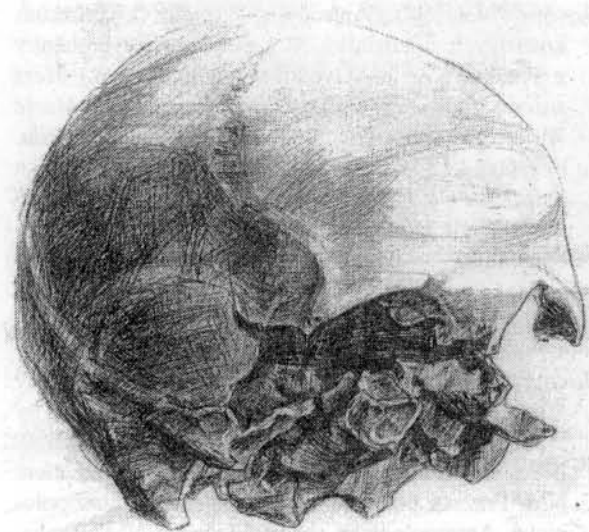
Hrobka má obdélníkový tvar o vnějších rozměrech 1322x370 cm a vnitřních rozměrech 1182x304 cm. Na vnitřní straně hrobky jsou zasazeny černé mramorové náhrobky (desky) se zlatými jmény a základními daty (narození a úmrtí) jednotlivých členů rodiny. Na čestném místě vnitřní stěny hrobky je umístěna náhrobní deska se jménem hraběnky Marie Walburgy

IVANA KUCHYŇKOVÁ – KATEŘINA HLOUŠKOVÁ

Marie Walburgy mimo jiné uctěním její památky pietní akcí u hrobky na kunínském hřbitově. Archeologický průzkum byl tedy prováděn v předstihu připravovaných akcí při údržbě hřbitova a rekonstrukci tamní empírové hrobky. Otevřením hrobky bylo sledováno několik výzkumných úkolů:

1. Stavebně historický průzkum hrobky.
2. Vlastní hrobka (nalezová situace rakve, sarkofágu, kosterních pozůstatků a funerální výbavy).
3. Antropologický průzkum kosterních pozůstatků.

Stavebně-historický průzkum hrobky prováděl archeolog OVM Nový Jičín PhDr. Emanuel Grepl (z jehož zprávy zde čerpáme) a pracovníci OVM ve spolupráci s doc. PhDr. Josefem Ungerem, CSc., z Katedry antro-

Pavla Jarmarová (FAVU VUT), *Rekonstruovaná část lebky hraběnky v pravém poloprofilu*, 1999, kresba tužkou na papíře, 210x395 mm.

Rekonstruovaná část lebky hraběnky (mozkovna); norma lateralis dx. (V. Novotný, J. Žáková, 1999). Foto: Vladimír Novotný.